

Grundvattenrådet för Kristianstadsslätten - Vad är vårt vatten värt?

Kristianstad den 8 februari 2012
Arbetet med vattenskyddsområde
Clas Magnusson
Havs- och vattenmyndigheten

HaVs ansvar kopplat till dricksvattenförsörjning

- förvaltningsmyndighet på miljöområdet om bl.a. hållbart nyttjande av sjöar och vattendrag.
- verka för att riksdagens generationsmål nås och föreslå åtgärder.
- ska samordna uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag
- delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse
- ansvara för den centrala tillsynsvägledningen under miljöbalken och samverka med länsstyrelserna
- 3 kap. 5 § 5 punkt: HaV ska ge tillsynsvägledning i frågor om vattenskyddsområden enligt 7 kap. miljöbalken.

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel.

Grunden

- En viktig förutsättning för en säker dricksvattenförsörjning ligger i att råvaran, dvs. vattentäkten, är skyddad mot föroreningar
- Förebyggande skydd. Hindra förorening av vattentäkten
- Alternativet kan innebära sanering från föroreningar eller mera omfattande rening vid vattenverket.

Aktörer och ansvar från täkt till kran

Viktiga arbetsområden

- Det generella miljöarbetet för skydd av miljön via myndigheter och frivilligarbete
- Det generella miljöarbetet för skydd av vattenmiljön
- Fysisk planering med stöd av ÖP och DP
- Fysiska skyddsåtgärder i samband med exploateringar av verksamheter med miljöpåverkan och vid tillämpning av miljöbalken

Forts

- Vid prövning enligt miljölagstiftningen
- Uppföljning och åtgärder i samband med miljömålsarbetet
- Åtgärder för att fastställa MKN i vattenförvaltningsarbetet enligt VFF 2004:660.
- Fastställa FP och ÅP enligt 2004:660 (som bl.a. rör dricksvattenskydd)
- Riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken
- Anpassat skydd för vattentäkten genom vattenskyddsområde

Livsmedelsverket

Nya regler i Livsmedelsverkets föreskrift (SLVFS 2001:30) om dricksvatten gällande från 1 januari 2012 inför krav på faroanalys och kritiska styrpunkter grundade på HACCP-principen. Detta innebär att aktuella riskinventeringar och riskbedömningar av verksamheter och markanvändning inom skyddsområdet utgör ett nödvändigt underlag.

Vattenskyddsområde

7 kap. miljöbalken

- 21 § Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som vattenskyddsområde till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt.
- 22 § För ett vattenskyddsområde skall länsstyrelsen eller kommunen meddela sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området. Om det behövs, får länsstyrelsen eller kommunen föreskriva att skyltar eller stängsel skall sättas upp och att annans mark får tas i anspråk för detta. Föreskrifterna skall gälla omedelbart, även om de överklagas. Länsstyrelsen eller kommunen får meddela dispens från föreskrifter som den har meddelat för ett vattenskyddsområde, om det finns särskilda skäl.

Syfte med vattenskyddsområde (vsko)

- Vsko är det enskilt viktigaste skyddsformen för vattentäkter som ger vattentäkten ett anpassat och specifikt skydd. Vsko förtydligar det extra skyddsbehovet som vattentäkten behöver utöver allmän hänsyn
- Ger kommunerna och huvudmännen förutsättningar för en säkrare dricksvattenförsörjning
- Viktigt underlag för den fysiska planeringen och annat miljöarbete

Inrätta vattenskyddsområde!

- 7 kap. 21, 22 §§ miljöbalken. Får inrätta vattenskyddsområde men ska i så fall meddela föreskrifter. Nyttjas/kan nyttjas, ytv/grv, privat/allm, stora/små
- Riksdagens miljökvalitetsmål. Kommunala vattentäkter ska skyddas. Ej krav utan politisk viljeinriktning.
- Åtgärdsprogram enligt Vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Åtgärder för skydd av dricksvattenförekomster t.ex. vattenskyddsområde ska vara vidtagna senast 2012. Jfr ÅP för ditt distrikt.

Huvudmannen för vattenverket står för kostnaderna

AR (NFS 2003:16) och Handbok (2010:5) om vattenskyddsområde från Naturvårdsverket

Handbok om
vattenskyddsområde

Avgränsning.

Ett vattenskyddsområde avgränsas vid tillrinningsområde om inte ett mindre område kan uppnå syftet med vattenskyddsområdet.

Föreskrifterna.

Ofta kan inte skyddet, på lång och kort sikt dvs. i ett flergenerationsperspektiv, uppnås utan långt gående restriktioner.

Följ Allmänna Råden och Handboken från Naturvårdsverket!

Miljömål för ert län

- LSoV. 8.23 Vattenförsörjningsplaner, som inbegriper nya vattenskyddsområden, skyddsbestämmelser samt åtgärder för att effektivisera vattenanvändningen, upprättas på kommunal respektive regional nivå. Kommunerna och Länsstyrelsen senast år 2010
- LSoV. 8.24 Det lagliga skyddet av vattenskyddsområden fastställs. Kommunerna senast år 2009.
- Grv. Genom kartläggning av var grundvatten bildas så lokaliseras, avgränsas och fastställs vattenskyddsområden och skyddsbestämmelser för alla identifierade grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning. Kommunerna med hjälp av Länsstyrelsen och SGU senast år 2010

Åtgärder enligt Vattenmyndighetens åtgärdsprogram

- 34. Kommunerna behöver inrätta vattenskyddsområden med föreskrifter för kommunala dricksvattentäkter som behövs för dricksvattenförsörjningen, så att dricksvattentäkterna långsiktigt bibehåller en god kemisk status och god kvantitativ status.

Dina vattentäkter

- Har dina vattentäkter ett tillräckligt skydd och har de vattenskyddsområde?

Nyckelord i samband med vattentäktsskydd

- Skyddet – ska vara anpassat och verkligt
- Långsiktighet - flergenerationsperspektiv
- Intresseemotsättningar – går ej vara alla till lags!
- Kostnader - vad menas? Att inte skydda eller?
- Ansvar – VV ansvarar för att tåkten får skydd
- Samarbete inom kommunen – informera, samråd
- Bra beslut - sätt ner foten! Oklart syfte med vsko ger urvattnade och oklara föreskrifter

Skyddet

- Måste ge vattentäkten ett anpassat och verkligt skydd
- Lämplig avgränsning och indelning i zoner, ofta långtgående restriktioner
- Förebyggande skydd för vattentäkten mot negativ påverkan och förorening

Långsiktighet i skyddet

Hur långt sträcker sig ansvaret som politiker/tjänsteman?

- Mandatperiod,
- 20, 30 årsperiod – 1000 årsperspektiv
- Flergenerationsperspektiv

- När får du nästa grusförekomst att ta dricksvatten ur?

Intresse motsättningar

- Det finns ofta starka konflikter mellan vattenförsörjningen och motstående nyttjande-/exploateringsintressen
 - Verksamhetsutövare, markägarintressen
 - Exploateringsintressen exv. vägar, utbyggnad av industrier inom vsko osv.
 - Uttalade konflikter – lojalitetskonflikter

Kostnader i samband med vattenskyddsområde?

- Kostnader i samband med att skydda vattentäkten eller att inte skydda den
- Processen att ta fram vsko, kostnader för att ta fram underlag
- Rättegångskostnader
- Ersättningsfrågor – ersättningar. Ersättning i samband med pågående markanvändning avsevärt försvåras, 31 kap. 4 § MB. Rättsfall
- Ersätta någon markägare för att inte förorena. PPP.
- Inlösen av mark – en möjlighet
- Tillämpa lagstiftningen
- Det blir inte billigare att vänta!

Ersättningar

- Örbyärendet – förbud mot användning av bekämpningsmedel. Ingen ersättning
- Dalsland – förbud mot spridning av gödsel. Ersättning
- Beslut hos regeringen. Restriktionerna behövs för att uppnå syftet med vsko.

Tänk på att...

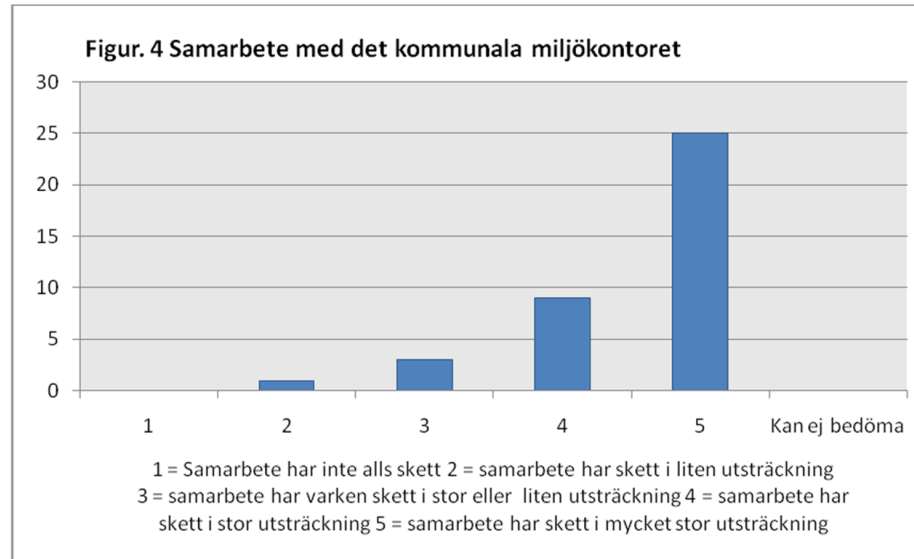
... inte blanda ihop ersättningsreglerna enligt 31 kapitlet miljöbalken med processen om vattenskyddsområde enligt 7 kapitlet!

... inte blanda ihop skyddsbehov och eventuell ersättning!

Ansvar

- Det är kommunen – huvudmannen för vattenverket - som har ansvar för att vsko inrättas.
- Miljönämnden stöder arbetet – är oftast tillståndsmyndighet enligt föreskrifterna (7 kap. 22 § MB)
- Kf eller Ist fastställer vsko
- Kommunen driver att lokala målen om dricksvattenskydd genomförs

Samarbete med MHK

Frida Skarning

Om beslut av vattenskyddsområde

- Huvudmannen m. fl. driver skyddet
- Allas enskilda intresse kan inte tillgodoses
- Det finns ett kommunalt ansvar
- Politiker behöver sätta ner foten – ofta behövs det ”tuffa” beslut.
Jävsfrågor kan bli problem
- Utgå från skyddsbehovet inte eventuella kostnader.
- Oklart syfte och kompromisser kan ge kan ge urvattnade och oklara föreskrifter och beslut.
- Minsta gemensamma nämnaren ska inte styra skyddsnivån

Att göra

- Enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och vattenmyndigheternas (VM) åtgärdsprogram ska åtgärder för skydd av dricksvattenförekomster vara vidtagna senast 2012.
- Dvs. senast då ska ni ha startat arbetet med vattenskyddsområde.
- Kommunerna ska ha återrapporterat till VM och ha pågående åtgärdsprogram för att inrätta vsko.

Värdera din vattenförsörjning

- Om inte åtgärder vidtas för att skydda dricksvattentäkterna vad kan det då medföra för kostnader?
- Vad är din vattenförsörjning värd?

Ex från Uppsala - 1,2 mdr kronor

Information om skydd av vattentäkter på
Havs- och vattenmyndighetens hemsida:
www.havochvatten.se

<http://www.havochvatten.se/tillstandsprovning-och-tillsyn/tillsyn/tillsynsvagledning-pa-miljobalkens-omrade/vattenskyddsomrade.html>

Tack för uppmärksamheten!